

Ethics of Politicians

Uraiwan Thanasthit¹

Received: February 3, 2013 Accepted: June 6, 2013

Abstract

The first thing we usually think of when discussing ethics is about politicians, because politicians control all power—money, state authority and influence. If politicians practice ethics, it will greatly improve politics. Most government agencies urgently set up their own codes of conduct. The best way to solve this problem is to start with ourselves first and try to set an ethical standard at both the state and civic level. When this is done consistently, it becomes a good habit. The emphases are the ethics and virtue of the political leaders which will lead to an orderly society, which is significant to Democracy. Consequently, Thais will experience a sustainable, peaceful and prosperous society.

Keywords: ethics of politicians, ethics, politicians, morality

ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

¹ Associate Professor in School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce,
e-mail: Uraiwan_Tha@utcc.ac.th

จริยธรรมของนักการเมือง

อุไรวรรณ ธนสถิตย์¹

บทคัดย่อ

เมื่อพูดถึงจริยธรรมสังคมจะนึกไปถึงนักการเมืองก่อนเป็นลำดับแรก เพราะนักการเมืองเป็นผู้มีอำนาจทั้งอำนาจเงิน อำนาจรัฐ และอิทธิพล เมื่อนักการเมืองมีจริยธรรมก็จะเป็นฐานการพัฒนาการเมืองได้เป็นอย่างดี หน่วยงานต่าง ๆ ก็กำลังเร่งจัดทำประมวลจริยธรรมของตนอยู่ การแก้ปัญหาเรื่องจริยธรรมที่ดีที่สุด คือ ต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน การวางกฎเกณฑ์มาตรฐานทางการเมืองและจริยธรรมทางการเมือง รวมทั้งการเริ่มลงมือปฏิบัติทั้งในภาครัฐและภาคประชาชน และเมื่อประพฤติปฏิบัติกันโดยสม่ำเสมอจนกลายเป็นความเคยชิน ก็จะกลายเป็นสังคมที่มีระเบียบ การเน้นในเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมของผู้นำทางการเมืองซึ่งมีความสำคัญมากต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมไทยก็必将มีความสงบสุขและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: จริยธรรมของนักการเมือง จริยธรรม นักการเมือง คุณธรรม

ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

¹ รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย e-mail: Uraiwan_Tha@utcc.ac.th

บทนำ

“จริยธรรม” คือ สภาวะความประพฤติที่ดีงามที่เรียกว่า ศีลธรรม คือ ข้อห้ามมิให้กระทำการซึ่งเป็นผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่น ส่วน “คุณธรรม” คือ ข้อให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมจึงรวมถึงศีลธรรมและคุณธรรม แต่จริยธรรมยังกินความลึกซึ้งไปถึงหลักศาสนาและจารีตประเพณีด้วย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2555) คุณธรรมจึงเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดจริยธรรม สำหรับในบทความนี้จะเน้นเฉพาะเรื่องจริยธรรมของนักการเมืองเท่านั้น โดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง

เมื่อพูดถึง “จริยธรรม” คนทั่วไปมักจะนึกถึงนักการเมือง ไม่ได้หมายความว่าคนธรรมดาไม่จำเป็นต้องมีจริยธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมี ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด เพราะเป็นสิ่งที่งดงามที่จรดโลงโลกไว้ เมื่อประชาชนมีจริยธรรมบ้านเมืองก็จะสงบและมั่นคง เมื่อคนพูดถึงจริยธรรมสังคมมักจะเอาไปผูกไว้กับนักการเมือง เพราะนักการเมืองเป็นผู้มีอำนาจ ทั้งอำนาจเงิน อำนาจรัฐ และอิทธิพล ดังนั้นถ้านักการเมืองไม่มีจริยธรรมแล้วจะมีโอกาสทำความเสียหายให้กับประเทศชาติได้มากกว่าคนธรรมดา ดังนั้นเมื่อพูดถึงจริยธรรม สังคมจึงนึกไปถึงนักการเมืองก่อนเป็นลำดับแรก การทำให้นักการเมืองมีจริยธรรมก็จะเป็นฐานการพัฒนาการเมืองได้เป็นอย่างดี

ในคำสอนของท่านพุทธทาส ก็เคยระบุเรื่องเกี่ยวกับธรรมะและการเมืองไว้ (พุทธทาส, 2549)

...คนในโลกเขาถือว่า ถ้าคนเรามีอำนาจเงินแล้ว เราก็จะบันดาลอำนาจอื่นๆ ได้อีกหลายอำนาจ อำนาจแสนยานุภาพหรือว่า อำนาจเศรษฐกิจ อำนาจการเมือง เป็นต้นนี้ มันจะสำเร็จได้ด้วยอำนาจเงิน ฉะนั้นทุกๆ คนจึงลงทุนเพื่อได้มาซึ่งเงินทั้งหมดนี้ก็ต้องเรียกว่า “นายทุน” ด้วยกันทั้งนั้น แล้วก็คือ อำนาจสูงสุดอยู่ที่อำนาจเงิน เลยไม่มีอำนาจของธรรมะ ธรรมะไม่ได้โอกาส หมายถึงธรรมะที่จะทำให้โลกให้สันติ ไม่ได้โอกาส...

ความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพลังสังคมและพลังจริยธรรมให้มาถ่วงดุลกับทุน การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์จนนักการเมืองมองข้าม “คุณธรรม-จริยธรรม” ไปอย่างจงใจ เพราะคุณธรรมไม่ใช่ปัจจัยในการทำให้ได้รับเลือกตั้ง ในหลายแห่งนักการเมืองที่ไม่ดีหรือมีข่าวคราวในทางลบ ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาได้อย่างมาก และได้ตำแหน่งใหญ่โตมาก เพราะการเลือกตั้งใช้คะแนนเสียงเป็นเกณฑ์ และนักการเมืองจำนวนไม่น้อยก็เข้าสภาไปได้ด้วยการซื้อเสียง

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ดังนี้คือ

1. มาตรา 84(2) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลควบคู่กับการประกอบกิจการ

2. มาตรา 134 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับประมวล

จริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ และกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

3. มาตรา 244(2) บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 279 วรรคสาม และมาตรา 280

4. มาตรา 304 ให้หน่วยงานดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (คือภายในวันที่ 23 สิงหาคม 2551)

การสร้างเสริมจริยธรรมคุณธรรมของชาติ

หลักของธรรมาภิบาล ยังคงเป็นหลักการพื้นฐานของการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ใช้ทั้งในประเทศต่างๆ ในประชาคมโลก และประเทศไทย หลักการสำคัญ 6 ประการของธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

หลักคุณธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญของ การสร้างจิตสำนึกในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการของรัฐ และนักการเมือง เพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี วิธีการที่สำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม คือ การนำหลักคุณธรรมไปจัดทำเป็นประมวลจริยธรรม (Codes of conduct) ให้เหมาะสมกับลักษณะและเอกลักษณ์ทางวิชาชีพของนักการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละประเภท

การจัดทำประมวลจริยธรรม ในส่วนประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องประมวลจริยธรรม

โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งระดับ ชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการให้การขับเคลื่อนการนำประมวลจริยธรรมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้น ประกอบด้วยค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม 9 ประการ ได้แก่

1. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม (โดยเน้นในเรื่องความดี ความจริง และความมั่งคั่งของชีวิต)
2. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตและรับผิดชอบต่อ
3. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
4. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
5. การให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
6. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
7. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้
8. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

หน่วยงานต่างๆ ได้นำไปประกอบการจัดทำประมวลจริยธรรมของข้าราชการแต่ละประเภท เช่น ประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน ประมวลจริยธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง (จรวยพร ธรณินทร์, 2554)

เครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ

ด้วยสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญภาวะวิกฤติรอบด้านและมีปัญหาความบกพร่องในคุณธรรมความซื่อตรงดำรงอยู่ในทุกภาคส่วน ทั้งระดับผู้นำประเทศและบุคลากรทางการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ นักธุรกิจและผู้มีชื่อเสียงในสังคม และมีแนวโน้มว่าจะยิ่งเสื่อมถอยลงอย่างน่าวิตกกังวล โดยเฉพาะประเด็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐและเอกชนที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบัน การศึกษา และสถาบันสื่อมวลชนก็ขาดความเข้มแข็งในการปลูกฝังหล่อหลอมกล่อมเกลาสมาชิกในสังคม ทั้งยังถูกตั้งคำถามหาความรับผิดชอบในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพและคุณธรรมตลอดเวลา

ภายใต้สถานการณ์วิกฤตคุณธรรมดังกล่าว เครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ 6 เครือข่ายอันประกอบด้วย เครือข่ายข้าราชการและการเมือง เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายศาสนา เครือข่ายสื่อมวลชน และเครือข่ายภาคธุรกิจ ร่วมกับองค์กรภาคียุทธศาสตร์ 22องค์กร มีความมุ่งมั่นต้องการที่จะเห็นสังคมไทย

เป็นสังคมแห่งความซื่อตรงโปร่งใส โดยมีคุณธรรมดังกล่าวฝังแน่นอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน จึงเห็นพ้องต้องกันว่าเครือข่ายจะเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน เครือข่ายสังคม คุณธรรม และธรรมาภิบาลค่านิยมความซื่อตรงแห่งชาติ โดยรวมตัวกันก่อตั้งเป็นเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ และได้ลงนามในปฏิญญาเพื่อการขับเคลื่อนคุณธรรมความซื่อตรงของสังคมไทย โดยจะจัดทำกิจกรรมร่วมกันตลอดไปเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องคุณธรรมความซื่อตรงของสังคมไทย และได้มอบข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและรัฐสภาในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ 5 พ.ศ. 2554 (เครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ, 2554) มีสาระสำคัญดังนี้

1. รัฐบาลควรสนองตอบความไว้วางใจของประชาชนทั่วประเทศ ด้วยการประกาศความมุ่งมั่นอย่างบริสุทธิ์ใจที่จะเป็นรัฐบาลแห่งความซื่อตรง และมีนโยบายสร้างเสริมคุณธรรมความซื่อตรงเคียงคู่ไปกับนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงทุกนโยบาย
2. รัฐบาลควรมีมติ ครม. ประกาศให้วันที่ 22 กรกฎาคม ของทุกปี เป็นวันแห่งความซื่อตรงของชาติ เพื่อหนุนเสริมการธรรมาภิบาลทางสังคม
3. รัฐบาลควรประกาศการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ภายใต้แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 โดยจัดตั้งกองทุนไทยซื่อตรง เป็นกองทุนเฉพาะกิจเพื่อหนุนเสริม
4. รัฐสภาควรประกาศสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ

โดยใช้ข้อบังคับจรรยาบรรณนักการเมืองเป็น
เครื่องมือสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยชื่อตรง

ปฏิญญาที่ได้ประกาศร่วมกัน เมื่อวันที่ 22
กรกฎาคม 2554 ที่อิมแพค เมืองทองธานีนี้ จะเป็น
จุดเริ่มต้นที่สำคัญในการก้าวไปข้างหน้าร่วมกัน และ
มีความหวังอันเต็มเปี่ยมว่า สังคมไทยจะสามารถ
ก้าวผ่านวิกฤติคุณธรรมความซื่อตรงไปได้อย่าง
มั่นคงและยั่งยืน (นราทิพย์ พุ่มทรัพย์, 2554)

ต่อมาเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554 ได้มีการ
จัดทำบันทึกความร่วมมือกันอย่างเป็นทางการ
ที่โรงแรมแกรนด์มิราเคิล ระหว่างสภาพัฒนา
การเมืองโดยประธานสภาพัฒนาการเมืองกับ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เป็น
รูปธรรม เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่
ของรัฐ (ปรีชา นิศาตร์, 2555)

จริยธรรมและคุณธรรมของผู้นำทาง การเมือง

ในปัจจุบันจุดสนใจของเรื่องจริยธรรมและ
คุณธรรมจึงไปอยู่ที่นักการเมืองระดับชาติ 3 กลุ่ม
ได้แก่ ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา นักการเมืองกลุ่มแรก คือ
ข้าราชการการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี
และข้าราชการการเมืองอื่นที่นายกรัฐมนตรี หรือ
รัฐมนตรี แต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการการเมือง ข้าราชการการเมืองระดับสูงสุด
คือ นายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจึงต้องทำตนเป็น
คนดีมีคุณธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคน

ในสังคมให้ได้ก่อน จึงน่าจะมาพิจารณาว่าคนที่
เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยนั้นควร
จะต้องมีต้นทุนทางจริยธรรมและคุณธรรมสูง เป็น
ที่ยอมรับเป็นที่ประจักษ์ขนาดไหน จึงขึ้นอยู่กับว่า
ไปถามใคร ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างแนวความคิด
ของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่างๆ จำนวน 7 คน
(อุไรวรรณ ธนสถิตย์, 2550)

1. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ท่านมีข้อคิด
เกี่ยวกับคนเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนี้ คือ

- 1) ต้องเป็นบุคคลที่มีมาตรฐานเดียว
- 2) มีคุณงามความดี
- 3) มีความเป็นไทย
- 4) มีความเป็นธรรม
- 5) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 6) มีความประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี
- 7) มีความรัก
- 8) มีความสำนึกตลอดเวลาว่าเกิดมา

ต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน

- 9) มีพระบรมราโชวาทเป็นเครื่อง
ยึดเหนี่ยว

2. นายแพทย์ประเวศ วะสี

นายแพทย์ประเวศ วะสี ไม่ได้กล่าวตรงๆ
ถึงคุณลักษณะของนายกรัฐมนตรี แต่ได้กล่าวถึงสิ่ง
ที่นายกรัฐมนตรีคนต่อไปควรต้องมี และควรต้อง
ทำ รวม 10 ประการ คือ

- 1) ต้องมีต่อมจริยธรรมสูง
- 2) ต้องปฏิรูปการเมืองให้สำเร็จ
- 3) ต้องมีความจริงใจและจริงจังในการ
ป้องกันปราบปรามคอร์รัปชัน
- 4) ต้องสร้างหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
ให้มั่นคง

- 5) ต้องปลดปล่อยคนทั้งประเทศไปสู่เกียรติ ศักดิ์ศรี ศักยภาพ และความสุข
- 6) ต้องยกระดับจิตใจคนให้สูงขึ้นทั้งประเทศ
- 7) ต้องแก้ไขความขัดแย้งรุนแรงใน 3 จังหวัดภาคใต้
- 8) ต้องปฏิรูประบบกฎหมาย
- 9) สร้างดุลยภาพ และศักดิ์ศรีของไทยในสากลโลก
- 10) เร่งสร้างสมรรถนะของชาติ

3. นายเจ ศิวะ कुमार (อดีตผู้อำนวยการธนาคารโลก ประจำประเทศไทย)

นายเจ ศิวะ कुमार ได้ย้าว่า นายกรัฐมนตรีของไทย ควรต้องมีความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ มีพลวัต มีความเฉลียวฉลาด และกล้าหาญ

4. ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล

ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล ได้เคยกล่าวถึงการเลือกผู้นำประเทศว่าไม่ควรดูที่นโยบายเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ควรดูที่นโยบายสังคม และจริยธรรมของผู้นำประกอบด้วย

5. ดร. อาซัว เตาลานนท์

ดร. อาซัว เตาลานนท์ ได้เคยให้สัมภาษณ์ว่าอยากได้ผู้นำที่เก่งและดี บริหารประเทศเป็น สร้างความเชื่อมั่นกับต่างประเทศ ทำให้ประชาชนมีความสุข ขับเคลื่อนประเทศได้ ไม่จำเป็นต้องเก่งสุดๆ หรืออุดมคติอย่างเหลือเกิน เพียงแต่ให้ทำหน้าที่แล้วประเทศชาติไม่ติดลบ

6. รองศาสตราจารย์ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์

รศ. ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี ควรมี 3 ประการ คือ เป็นผู้รู้เรื่องการเมือง เป็นนักปฏิรูป

รวมทั้งมีความรู้ทางเศรษฐกิจ และต้องเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ในชาติได้

7. นายโสภณ สุภาพงษ์

นายโสภณ ได้เคยเขียนบทความว่า บุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลจะต้องเป็นผู้ที่ทุนจริยธรรมสูง และไม่จำเป็นต้องเก่งทางการเงิน และเศรษฐกิจ

เป็นการยากที่จะมีนายกรัฐมนตรีของไทยคนใดที่จะมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านได้ระบุไว้แต่ข้อที่น่าสังเกตของคุณสมบัติที่สำคัญที่หลายๆ ท่านระบุตรงกัน คือ ผู้นำทางการเมืองต้องมีจริยธรรม

ผู้นำและนักการเมืองเป็นบุคคลที่อยู่ในสายตาของประชาชนตลอดเวลา ไม่มีคำว่า “เรื่องส่วนตัว” ทุกอย่างเป็นเรื่องสาธารณะหมดตราตั้งตั้งแต่วินาทีแรกที่เข้าสู่วงการเมือง ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “หากโคที่เป็นหัวใจพาฝูงโคทั้งหลายข้ามฟากอยู่ เดินไปตรง โคลูกฝูงก็เดินตามตรงไปด้วย ถ้าหากผู้ปกครองบ้านเมืองเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม ประชาชนทั้งหลายก็จะเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมด้วย” เช่นเดียวกับท่านขงจื้อ นักปราชญ์ชาวจีนที่ได้เคยกล่าวไว้ “ถ้าหากว่าผู้ปกครองเองเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม คนทั้งหมดก็จะตั้งอยู่ในธรรมโดยมิต้องบังคับเลย แต่ถ้าผู้ปกครองไม่ได้ตั้งอยู่ในธรรมแล้วแม้จะออกคำสั่งสักเท่าไร ประชาชนทั้งหลายก็จะไม่เชื่อฟังเลย” (จางทงประเสริฐ, 2538) ถ้าส่วนใหญ่ของนักการเมืองเป็นคนไม่ดีก็จะทำให้คนมองเป็นภาพรวมไปหมดว่าการเมืองคือแวดวงของคนไม่ดี

อริสโตเติล (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2543) บิดาของวิชารัฐศาสตร์ กล่าวย้าว่า ชีวิตที่ดีที่สุด

คือ ชีวิตที่มีความสุข โดยจำแนกความสุขออกเป็น 3 ประการ คือ สุขภายนอก (External) สุขทางร่างกาย (Physical) และสุขภายใน (Spiritual) โดยที่สุขภายในหรือทางจิตใจสำคัญที่สุด กล่าวคือ มนุษย์จะมีความสุขที่สุด เมื่อเขามีคุณธรรมหรือปัญญาหยั่งรู้ทางจริยธรรม แม้อีกสองประการนั้น จะมีส่วนช่วยก็ตาม เช่น ทรัพย์ศฤงคารเป็นความสุขภายนอก ดังที่สุภาพพจนามัยเป็นความสุขทางร่างกายหากความสุขสูงสุดทางสติปัญญานั้น จักบังเกิดมีขึ้นได้อย่างเต็มที่ก็ต่อ เมื่อมนุษย์มีจริยธรรม และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

อริสโตเติล ยังได้เคยกล่าวถึงหลักแห่งเสถียรภาพสำหรับรูปแบบการปกครองทุกแบบไว้อย่างกว้างๆ ในหนังสือ Politics, Book V, Chapter VIII ซึ่งในส่วนที่อาจนำมาปรับเข้ากับประชาธิปไตยได้นั้น มีความโดยย่อดังนี้ คือ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2517)

1. ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ หรือการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละเมิดกฎหมาย ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เพราะนี่อาจเป็นชนวนนำไปสู่ความวุ่นวายที่ใหญ่โตในอนาคตได้

2. ไม่ควรคิดว่าจะมี การหลอกลวงประชาชนได้ตลอดรอดฝั่ง ไม่ว่าจะโดยวิธีใด เพราะเมื่อเป็นที่ล่วงรู้ก็จะมีผลกระทบของความไม่พอใจเกิดขึ้น

3. ต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองกับสมาชิกของชุมชน คือ พยายามให้เกิดความรู้สึกที่เป็นธรรมขึ้นในสมาชิกของชุมชนทุกคน

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ เวลาคนไม่มีจริยธรรมทำอะไรก็ได้ทั้งนั้น เช่น พรรคแรงงานในอังกฤษ เมื่อเงินบริจาคจากสหภาพแรงงานลดลง จึงต้องพยายามหารายได้จากการทำธุรกิจชดเชย ในอดีตที่ผ่านมาเชื่อกันว่า มีการขอตำแหน่งขุนนางบรรดาศักดิ์และอิสริยยศต่างๆ ให้กับนักธุรกิจเพื่อแลกกับการได้เงินเข้าพรรคการเมือง (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, 2543) การบริจาคเงินจำนวนมาก อาจทำให้ได้ประโยชน์จากนักการเมือง หรือเรียกร้องให้นักการเมืองกระทำ การในทางที่ไม่ชอบ จึงสมควรให้มีการกระทำโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้เพื่อมิให้เกิดความกังขา และความไม่ไว้วางใจในระบบการปกครอง

การวางกฎเกณฑ์มาตรฐานทางการเมืองและจริยธรรมทางการเมือง

เรื่องจริยธรรมของนักการเมืองนั้นมีการพูดกันมากแต่การกระทำหรือมาตรการในการแก้ไขจะพูดกันน้อย อาจเป็นเรื่องยากเพราะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมมากๆ แนวความคิดจริยธรรมจะไม่มีหลักหรือกฎเกณฑ์ที่ตายตัว เพราะจะแตกต่างกันไปตามบุคคล เวลา และสถานที่ แต่จำเป็นต้องหาวิธีเพื่อ “เพิ่มพลังสังคมและพลังจริยธรรมให้มาถ่วงดุลกับทุน และไม่จำเป็นต้องทำให้รัฐอ่อนแอแบบที่ทุนต้องการเสมอไป” (พุทธชาติ แซ่เฮ้ง, 2549)

ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 ที่แนะนำการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรอบของ Good Governance ซึ่งถ้าปฏิบัติตามแล้วการเรียกร้องขอความเป็นธรรมในกรณีต่างๆ ก็ไม่น่าจะเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ

ข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 โดยประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา หน้า 9 เล่ม 125 ตอนพิเศษ 141ง เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2551 ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551) ซึ่งมีสาระสำคัญรวม 31 ข้อแยกออกเป็น 3 หมวด คือ หมวด 1 คำนิยมหลักของข้าราชการการเมือง หมวด 2 มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมือง หมวด 3 การกำกับดูแล

มาตรการในการแก้ไขในความคิดเห็นของผู้เขียนมีแนวทางดำเนินการได้ 3 วิธีใหญ่ๆ คือ หนึ่ง การไม่คบค้าสมาคมและไม่เคารพหรือยกย่องผู้ที่ขาดจริยธรรม สอง ต้องยกเลิกแนวคิด “อัศวินม้าขาว” และสาม การสร้างนิสัยที่เป็นประชาธิปไตย

1. การไม่คบค้าสมาคมและไม่เคารพหรือยกย่องผู้ที่ขาดจริยธรรม

แนวความคิดนี้ เป็นแนวความคิดของประธานองคมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ท่านได้กระตุ้นเรื่องค่านิยมที่คนไทยไม่ควรนิยมนยกย่องคนร้ายว่าเป็นคนดีน่าเคารพนับถือ โดยไม่ได้ใจว่า เขาเหล่านั้นร้ายด้วยวิธีใด ซึ่งท่านได้พยายามปลูกฝังเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยการบรรยายตามสถาบันการศึกษาต่างๆ (พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, 2548)

เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2548 ที่หอประชุมภูติอนันต์ โรงเรียนนายเรือ จ. สมุทรปราการ พลเอกเปรมฯ ได้บรรยายพิเศษให้นักเรียนนายเรือทุกชั้นปี ทหารเรือจบใหม่ คณาจารย์ และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ในหัวข้อ “การเสริมสร้างการเป็นผู้นำด้วยหลักคุณธรรม ความพอเพียง และความเสียสละ”

... ขอให้นายทหารอาชีพ ทำกองทัพบกให้เป็นที่ยิ่งของคนไทยให้ได้ ถ้าทำไม่ได้ หรือไม่ได้ทำ

จะถูกดำเนิน ไม่เป็นที่เคารพศรัทธาของคนไทย ต้องสำนึกเสมอว่า หน้าที่คือการรักษาอธิปไตยของชาติ เมื่อตอนที่ไปพูดที่โรงเรียนนายเรือพระจุลจอมเกล้า ก็พยายามพูดให้เข้าใจว่า ใครเป็นเจ้าของทหาร และต้องมาพูดที่นี่ เพื่อย้ำให้ชัดเจนว่าทหารเป็นของชาติ ของพระมหากษัตริย์

ตราบได้ที่เป็นทหารแล้ว จะต้องเป็นไปตลอดชีวิต นักเรียนนายเรือที่จะออกไปเป็นทหารเรือจะต้องมีทั้งคุณธรรมและจริยธรรม คนที่ไม่มีจริยธรรมและคุณธรรม คือ คนที่มีกิเลส ที่จริง คนเราอยากมีความสะดวกในการกินการอยู่ การใช้สอย พูดถึงเรื่องเงินก็อยากมีเงิน ถ้าเราได้เงินมาโดยทางที่ไม่ดี ไม่ใช่คุณธรรมจริยธรรม ไม่น่าจะเกิดมาเป็นคนที่ต้องดูแลชาติบ้านเมือง เรื่องของคุณธรรมจริยธรรมมีเรื่องที่น่าคิดว่า วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่มากๆ แต่บางอย่างทำให้เกิดความไม่ถูกต้อง โดยมากใครมีสตางค์ เราก็มักจะยกย่องนับถือ ที่จริงการนับถือคนที่มีสตางค์ ถ้าเขามีสตางค์มาโดยชอบธรรมก็โอเค แต่เขามีสตางค์โดยการโกงการฉ้อฉล เราไม่ควรจะไปยกมือไหว้เขา เพราะถ้าเราเคารพนับถือคนมีสตางค์โดยไม่คิดว่าเขามีสตางค์มาอย่างไร เขาเป็นคนที่สมควรได้รับการยกย่อง ตรงกันข้ามกับคนยากจน แต่ว่าเป็นคนดี มีคุณธรรม ถึงเป็นคนถีบสามล้อเป็นคนขับรถแท็กซี่ แต่เป็นคนดี มีคุณธรรมอย่างนั้นน่าจะยกย่องมากกว่า...

ถ้าย้อนไปดูประวัติศาสตร์การเมืองไทย เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 คณะรัฐประหารภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เลื่อนนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีด้วยอาจจะเห็นว่าเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ต้องการบุคคลที่ต่างประเทศเชื่อถือ และนายพจน์ มีฐานะมั่งคั่งอยู่แล้วคงจะไม่

หาประโยชน์ให้แก่ตนในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2529) และก็เป็นความจริงตามนั้น ท่านเป็นผู้มีมารยาททางการเมือง และไม่หลงติดกับตำแหน่ง ทำให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยพากันนับถือความคิดของท่านมากขึ้น นายพจน์เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าคนรวยที่เป็นคนดี และมีจริยธรรมสูงก็มีตัวตนอยู่จริงในการเมืองไทย

2. การยกเลิกแนวคิด “อศวินม้าขาว”

นักวิชาการทางรัฐศาสตร์หลายท่านไม่เคยเห็นด้วยกับแนวคิด “อศวินม้าขาว” เลย อาทิ รองศาสตราจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร “ผมไม่เคยเชื่อเรื่องอศวินม้าขาว ที่จะมาคนเดียวอาสาปราบมาร หากมีใครคิดเป็นอศวินอย่างนั้นก็ต้องผจญกับมารมาก และเขาก็จะหาพวกร่วมผจญมารได้ยาก ในที่สุดก็จะพ่ายไป” (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2539) หรือศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช “ในการเมืองก็เช่นกัน การมองอะไรเป็นข่าวกับคำหรือเทปกับมาร ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการยอมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2542) และศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์ “การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยไปได้ช้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะวัฒนธรรมการคิดในสังคมไทยที่สนใจเฉพาะตัวบุคคล แต่ไม่สนใจระบบ มีอะไรก็โทษกันเฉพาะที่ตัวบุคคล ขาดความสนใจ และความเข้าใจในระบบการเมือง และเกือบไม่มีการพัฒนาระบบการเมืองเลย” (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2548) สรุปแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน คือ การจะพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยจะต้องเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม ไม่ใช่เน้นหรือเชิดชูที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่จะต้องสร้างวัฒนธรรมที่เน้นในเรื่อง

การวางตนเป็นกลาง และมีความเข้าใจในระบบการเมืองเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาที่ดีต่อไป

ไม่ใช่เฉพาะนักวิชาการไทยที่มีความเชื่อในลักษณะนี้ แม้นักวิชาการในประเทศเพื่อนสมาชิกสมาคมอาเซียนของเรา เช่น ฟิลิปปินส์ ก็คิดเช่นนี้เหมือนกัน Alex Magno ศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (University of the Philippines) ในกรุงมะนิลา มีความเห็นว่า ในประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อเหตุการณ์ในบ้านเมืองทุกอย่างปกติและสงบสุขประชาชนจะยกย่องความดีความชอบทั้งหมดให้ผู้นำของตนว่า เป็นฮีโร่มากอบกู้สถานการณ์ แต่ถ้าเหตุการณ์ไม่เรียบร้อย หรือมีเรื่องยุ่งยากจะบอกว่า นี่เป็นเพราะบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่ดีของประธานาธิบดีผู้นั้น (ในที่นี้ หมายถึง Joseph Estrada อดีตประธานาธิบดีพระองค์หนึ่งของประเทศ ซึ่งถูกโค่นลงจากอำนาจเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2544) แต่ไม่เคยคิดจะไปแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง หรือวางระบบสถาบันทางการเมืองให้รัดกุม Professor Magno กล่าวว่า คนฟิลิปปินส์ดูจะไม่เดือดเนื้อร้อนใจอะไรกับการมีสถาบันการเมืองที่อ่อนแอ และการมีผู้นำ (ที่คิดว่า) เข้มแข็ง ซึ่ง Professor Magno ก็สรุปว่า คงแก้ลำบาก เพราะมันเป็นวัฒนธรรม เป็นชะตากรรมของประชาชนฟิลิปปินส์ไปแล้ว (Magno, 2005)

หลักการคิดของคนฟิลิปปินส์ไม่ต่างกับคนไทยมากนัก “อศวินม้าขาว” จะดีตอนเริ่มต้น แต่มักจะตกม้าตายตอนจบ เช่น ฮิตเลอร์ของเยอรมนี มุสโสลินีของอิตาลี ชูการ์โนของอินโดนีเซีย มาร์คอสของฟิลิปปินส์ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ของไทย เพราะพอได้รับการยกย่องเป็นอศวินม้าขาวก็จะยิ่งเหิม เพราะประชาชนสนับสนุนจึงเริ่มมีอำนาจมาก จะเริ่มค่อยๆ ละเมิดกฎหมายเพราะต้องทำทุกทางที่จะให้ประชาชนเชื่อในความคิด และการกระทำ

ของผู้นำอย่างสมบูรณ์ในทุกเรื่อง คือ ให้คล้อยตามไปได้ทุกเรื่อง จะเริ่มยึดอัดและรำคาญกับสื่อมวลชนและกลุ่มพลังประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การละเมิดจริยธรรม ค่อยๆ ตัดในวังวนของอำนาจ เริ่มต้นอาจจะเป็น “เผด็จการแบบประชาธิปไตย” (เผด็จการพลเรือน) คือ ควบคุมสถาบันหลักในทางการเมืองได้ทั้งหมด และต่อไปจะค่อยๆ พัฒนากลายเป็นเผด็จการอย่างสมบูรณ์แบบ

ดังนั้น จึงไม่เคยมีนักรัฐศาสตร์คนใดชื่นชมระบบ “อัครวินม้าขาว” เพราะตระหนักถึงหลักการสำคัญตามที่นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษท่านหนึ่งคือ Lord Acton ได้เคยกล่าวไว้ว่า Power tends to corrupt, and absolute power corrupts absolutely อำนาจทุกชนิดจะทำให้คนฉ้อฉล ยิ่งมีอำนาจมากที่สุด คนก็จะฉ้อฉลได้อย่างที่สุดเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ในอนาคต คนไทยต้องไม่คาดหวัง หรือยกย่องนักการเมืองผู้ใดเป็น “อัครวินม้าขาว” หรือ “อัครวินควายดำ” อีก ถ้านักการเมืองผู้นั้นทำความดี และทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมืองจนเป็นที่ประจักษ์ก็เพียงให้การสนับสนุนลงคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นให้กับพรรคการเมืองนั้นต่อไปอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งเป็นบำเหน็จรางวัลแห่งความภาคภูมิใจที่เพียงพอแล้วกับนักการเมือง

3. การสร้างนิสัยที่เป็นประชาธิปไตย

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลกับการที่ประเทศเป็นหรือการไม่เป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองสะท้อนออกมาในคำกล่าวที่ว่า “ประชาชนและรัฐบาลเป็นกระจกเงาซึ่งกันและกัน” กล่าวคือ หากคนในชาติยังนิยมการใช้กำลัง มีการสนับสนุนผู้มีอำนาจโดยไม่

คำนึงถึงเหตุผล มีนิสัยชอบรังแกผู้น้อย โอกาสที่รัฐบาลจะเป็นประชาธิปไตยได้ย่อมน้อยมาก หากคนในชาติมีนิสัยเอนเอียงไปในทางประชาธิปไตยอยู่แล้ว โอกาสที่ประชาชนจะเลือกผู้นำที่มีเจตคติแบบประชาธิปไตยย่อมมีมากขึ้น (จิรัช วิระชัย, 2542)

การสร้างนิสัยที่เป็นประชาธิปไตยนั้น นักรัฐศาสตร์ 2 ท่านคือ Gabriel Almond และ Bingham Powell เชื่อว่า 4 ตัวแทนหลักที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนิสัยที่เป็นประชาธิปไตยมาก คือ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนหรือบุคคลตัวอย่าง และสื่อมวลชน บิดามารดาเป็นตัวอย่างที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูก สิ่งแวดล้อมภายในบ้านต้องเอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก ส่วนครูอาจารย์ทุกคนไม่ว่าจะสอนวิชาใดต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีทางด้านจริยธรรม จะต้องสอดแทรกจริยธรรมในเนื้อหาวิชาที่ตนรับผิดชอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายหลักเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ตลอดจนทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม การชมเชยหรือมอบรางวัลแก่ชุมชนหรือสมาชิกในชุมชนที่มีความโดดเด่นหรือสมควรได้รับการยกย่องทางด้านจริยธรรม ควรจัดมีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สี่แรงขับเคลื่อนนี้จะเป็นกลุ่มผู้ปลูกฝังแนวคิดที่ว่าค่าของคนอยู่ที่คุณธรรม ความดีอยู่ที่มีการมีจริยธรรมไม่ใช่ชาติกำเนิดหรือการมีทรัพย์สินเงินตรา (Almond and Powell, 1966)

นายจรัญ ภักดีธนากุล ปลัดกระทรวงยุติธรรม กล่าวในการบรรยายพิเศษหัวข้อ “คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ” ที่สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.)

สำนักงานอัยการสูงสุด จัดขึ้นที่โรงแรมรามารการ์เดนส์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550 (อุไรวรรณ ธนสถิตย์, 2550) ว่า สังคมไทยปล่อยให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมานานจนอาจเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมองค์กรไปแล้ว คนที่พูดว่า ไม่ห่าน้อง ไม่ฟ้องนาย ไม่ขายเพื่อน ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี แต่ถ้าคิดกลับกันเมื่อจับได้ว่าคนเหล่านั้นทุจริต คอร์รัปชัน แม้เป็นน้องก็ต้องฆ่า เป็นนายก็ต้องฟ้อง เป็นเพื่อนก็ต้องตัดขาดกัน ดังในการบรรยายตอนหนึ่งบอกไว้ว่า

....มีจิตวิสัยอีกข้อหนึ่ง ผู้ที่เข้าใจผิดว่าเมื่อเสนอแต่งตั้งให้ใครได้รับราชการในตำแหน่งที่ดีขึ้น สูงขึ้น จะต้องเป็นเจ้าเป็นนายชีวิตของคนนั้น แต่คงลืมไปแล้วว่า บุญคุณต้องเคารพ แต่ภารกิจของชาติสำคัญกว่า เพราะตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นตำแหน่งสาธารณะ ไม่ได้มีไว้สำหรับใครหรือคนตระกูลใด จึงไม่ต้องเป็นหนี้บุญคุณกัน ถ้าจะเป็นหนี้ก็เป็นหนี้บุญคุณแผ่นดินหรือบ้านเมือง

การแก้ไขคอร์รัปชันต้องเริ่มจากครอบครัว บางครอบครัวสอนให้กอบโกยโดยไม่คำนึงถึงจริยธรรมคุณธรรม ถ้าครอบครัวนี้มีโอกาสก็จะโกงทั้งโคตร เรื่องต่อมาก็คือ การศึกษา ไม่ต้องสอนให้แข่งขันเป็นเลิศในการทำเงิน และประการสุดท้าย การใช้กฎหมาย แต่ตอนนี้ยังทำไม่ได้มาก

บทสรุป

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าถ้ากลุ่มคนไม่ดีใช้อำนาจเงินในการทุจริตเลือกตั้ง เมื่อได้เข้าสภาเป็น ส.ส. เมื่อได้เข้าทำเนียบรัฐบาลเป็นรัฐมนตรี ก็จะเป็นที่มกการเมืองชุดใหญ่ที่ขาดจริยธรรม คุณทั้งอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ถ้าปล่อยให้เกิดเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ไปนานๆ

ก็จะกลายเป็นว่าพวกเราคนไทยทุกคนไม่ได้ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสครีราช จังหวัดชลบุรี วันที่ 11 ธันวาคม 2512 ซึ่งได้พระราชทานหลักคิดไว้ว่า (วีรวิท คงศักดิ์, 2554)

...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดี และคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...

นายใจเด็ด พรไชยา กรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยกล่าวไว้ว่าคุณธรรมนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรม จริยธรรมนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมก็ย้อนกลับมาเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จริยธรรม และคุณธรรมด้วย ธรรมชาติมอบความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ให้แก่มนุษย์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต การเลือกใช้ความรู้จะเป็นพื้นฐานของคุณธรรมและการเลือกใช้ความรู้เพื่อความผาสุกของสังคม จึงเป็นคุณค่าสูงสุดของคุณธรรม (ใจเด็ด พรไชยา, 2554)

ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีมาตรา 279 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องมีการกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดด้วย

การฝ่าฝืนความผิดตามประมวลจริยธรรมถือเป็นความผิดทางวินัย โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดและอาจเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้ก็ตาม แต่ขั้นตอนการตรวจสอบและสอบสวนกรณีฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงใช้เวลาเกินกว่า 1 ปี จึงถือเป็นจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขต่อไป ดังนั้นทางที่น่าพิจารณาทางหนึ่งคือ ต้องมีการรณรงค์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถึงปัญหา 6 ประการของการเมืองไทย คือ การซื้อสิทธิขายเสียง การทุจริตประพตมิชอบ การฉ้อราษฎร์บังหลวง การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ผลประโยชน์ทับซ้อน และการที่นักการเมืองดูแลอำนาจ ต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย การป้องกันและปราบปรามปัญหาทั้ง 6 ปัญหาข้างต้นต้องให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการปฏิบัติตามวาระอย่างแท้จริง จริงจัง มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแห่งชาติ โดยมีมาตรการตรวจสอบหรือประเมินผลจากฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ โดยต้องมีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติผู้ประกอบคุณงามความดีเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ต้องมีการจัดสัมมนาด้านจริยธรรมในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านจริยธรรมให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน และมีแนวทางเดียวกันต่อไป การสร้างความเข้าใจและให้ความรู้ต่อสังคม การแสวงหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

รวมทั้งประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกสาธารณะ อบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังคตินิยมตลอดจนค่านิยมอันดีงามให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่าบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และประวัติสะอาดต้องเข้าสู่วงการเมืองให้มากขึ้น นักการเมืองที่แสวงหาอำนาจโดยการทุจริตหรือซื้อเสียงต้องมีการลงโทษด้วยการจับติดคุกเพื่อให้มีการหลาบจำและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักการเมืองคนอื่นๆ เช่น เหตุการณ์ล่าสุดเมื่อเดือนกันยายน 2556 ที่นักการเมืองอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยถูกศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินจำคุก 12 ปี แต่ ปปช.ใช้เวลาถึง 10 ปีในการรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐาน ดังนั้นกระบวนการตรวจสอบควรจะได้มีการปรับปรุงให้รวดเร็วขึ้น

ผู้เขียนเชื่อตามนักประพันธ์ชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง คือ F. Scott Fitzgerald (1920) ที่กล่าวว่า “ในช่วงชีวิตของคน เราอาจจะเห็นอะไรที่หมดหวัง แต่อยากเปลี่ยนแปลงทุกอย่างให้ดีขึ้น” ในโลกของคุณธรรมยังไม่มีอะไรที่หมดหวัง เว้นเสียแต่ว่าทุกคนต้องเริ่มคิด เข้าใจ และต้องเริ่มลงมือปฏิบัติ โดยเริ่มที่ตัวเองก่อนและเมื่อประพตปฏิบัติกันโดยสม่ำเสมอจนกลายเป็นความเคยชิน ประเทศของเราก็จะพัฒนาไปสู่สังคมแห่งคุณธรรมอันจะนำมาซึ่งความผาสุกของบุคคลและประเทศชาติตลอดไป

รายการอ้างอิง

เครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ. (2554, 12

กรกฎาคม). *สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 5 ปี 2554 ณ อิมแพค เมืองทองธานี*. เอกสารประกอบการประชุม. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

จรวยพร ธรณินทร์. (2554, 11 สิงหาคม). *การขับเคลื่อนประมวลจริยธรรมสู่การปฏิบัติ*. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมืองและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

จำนง ทองประเสริฐ. (2538). *จิตวิทยาความมั่นคง*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

จิรัช วิระชัย. (2542). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ใจเด็ด พรไชยา. (2554, 6 สิงหาคม). *ภาพรวมจริยธรรมของชาติ*. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง *การขับเคลื่อนประมวลจริยธรรมสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมืองและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2543). *ธนาภิการเมืองกับการปฏิรูปการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). *พระราชรัฐกับการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

ธานินทร์ ภัยวิเชียร. (2551, 31 กรกฎาคม). *จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. ปาฐกถา

พิเศษในการสัมมนาเรื่อง *การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2539). *การบ้าน-การเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2529). *เกิดมาเป็นนายก*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

นราทิพย์ พุ่มทรัพย์. (2554, 11 สิงหาคม).

ภาพรวมจริยธรรมของชาติ. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการเรื่อง *การขับเคลื่อนประมวลจริยธรรมสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมืองและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2555, 14 พฤษภาคม). *การปรับปรุงประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง*. สรุปการเสวนาทางวิชาการและการประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.

ปรีชา นิสารัตน์. (2555, 14 พฤษภาคม). *คุณธรรมจริยธรรมมีผลดีต่อการปฏิบัติงานอย่างไร*. เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการเรื่อง *การปรับปรุงประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.

เปรม ติณสูลานนท์, พลเอก. (2548, 9 กรกฎาคม). *จริยธรรมของการบริหารภาครัฐ*. ปาฐกถาพิเศษในงานฉลองครบรอบ 50 ปี

- คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พุทธชาติ แซ่เฮ้ง. (2549, 27 มกราคม-2
กุมภาพันธ์). พลิกปมแคนดิเดตนายกใน
สายตารัฐธรรมนูญ. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*.
52(36): 12.
- พุทธทาส. (2549). *ธรรมะกับการเมือง*. กรุงเทพฯ:
เพชรประกาย.
- สมชาย พงษ์พัฒนศิลป์ และ เผ่าพันธ์ ขอบน้ำตาล.
(2555). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พุทธศักราช 2550แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 1) และ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช
2554*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญ
รัฐการพิมพ์.
- วีรวิท คงศักดิ์, พลเอก. (2554, 11 สิงหาคม).
คุณธรรมของชนชั้นปกครอง. เอกสาร
ประกอบการเสวนาทางวิชาการ
ภาพรวมจริยธรรมในสังคมไทย.
กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเมือง
สถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2548). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ:
หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2517). เสถียรภาพของ
ประชาธิปไตยในทัศนะของอริสโตเติล.
วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์, 12(1):
79-87.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2551). *ประมวลจริยธรรม
ของข้าราชการการเมือง*. กรุงเทพฯ:
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2543). *แนวคิดทางปรัชญา
การเมืองของอริสโตเติล*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สยาม.
- อุไรวรรณ ธนสถิตย์. (2550). *การเมืองไทยในระบอบ
ชนาธิปไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
หอการค้าไทย.
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1966).
*Comparative Politics: A
Developmental Approach*. Boston
and Toronto: Little, Brown and
Company.
- Blackburn, R. (1955). *The Electoral
System in Britain*. NY: St. Martin
Press.
- Fitzgerald, F. S. (1920). *This Side of
Paradise*. Retrieved from
[http://en.wikipedia.org/wiki/F_Scott_Fit
zgerald](http://en.wikipedia.org/wiki/F_Scott_Fitzgerald)
- Magno, A. (2005, July 18). The Perils of
Pedestals. *TIME Asia Magazine*,
116(3).